

EESTI LAULJATE LIIDU

MUUSIKALEHT

*Kõigile Eesti Lauljate Liidu liigetele
soovib
head uut aastat*

E. L. L. juhatus.

Võru Eesti Selts „Kandle“ laulukoor. Seltsi 25-a. juubeli puhul.
(Vaata lhr. 10.)

*Kõigile „Muusikalehe“ lugejatele ja kaastöölisele
soovib
head uut aastat*

„Muusikalehe“ toimetus.

Kolmat aastat alates.

Anton Kasemets.

Võõra võimu alt vabanemine ja poliitilise iseseisvuse saavutamine tõi ka meie vaimlisse ellu suure ja põhjaneva muudatuse, mis kõigis rahva vaimuelu avaldustes — nii teaduse kui kunsti alal — seab ülesse koguni uued ja senisest märksa sügavamad nõudmised.

Poliitiliselt ida mõjukonnast vabanemine ja läände siirdumine nõuab, et meie ka vaimliselt peame vabanema ida loiust pinnapealsusest, pealiskaudsest shestist ning vähenõudlikust enesega rahulolemisest ja tõusma lääne nõudlikkuseni omis kultuurilistes ettevõtetes ning tegutsemistes. Sest ainult siis jõuame meie kiiresti sellele kultuurilisele kõrgusele, kuhu on läinud lääne Euroopa sel ajal, kui meie viibisime idas. Mitte ükski majanduslikus elus, teadustes ja rahva üldises kultuuris, vaid ka kõigil kunsti aladel, seal hulgas pealmiselt muusikas. Just viimases peame meie erilise südidusega tegutsema, peame kõik jõud selleks töösse rakendama, et meie rahva muusikakultuuri tõsta, peenendada ja arendada. Sest on ju muusika populaarseim, otsekoheisim ja suuremõjulisim abinõu rahva suursugustamiseks. Ja vaimliselt suur võib olla ainult see rahvas, kes on hingeliselt suur, kelle tundeilm on puhas ning peen.

Ajajärk, mida meie praegu üle elame, on mitmeti väga raske, närviline ja jõudukurnav. Üldine majanduslik kriis, mis juba mõnda aastat valitsemas, sunnib inimesi ülemääraselt jõudu kulutama igapäevasele vaevalisele äraelamisele ja ei jäta vaimliste huvide eest hoolitsemiseks kuigi palju aega ning võimalusi. Teisest küljest kulutavad rahva vaimlist jõudu igasugused poliitilised vastolud ja parteilised vägikaika vedamised, surudes tahaplaanile kõik selle, mis vajab ilu järgi igatsev inimhing.

Kõik see, kui ka tuhat teist põhjust ähvardavad muuta meid vaimliste huvide vastu ükskõikseks ja surmata meis kaunima, mis inimesel olemas — hinge.

Seda ei tohi lasta sündida. Meie peame kõik jõud tegevusse panema, et alal hoida ja kasvatada rahva hinge, peenendada ja rafineerida tema tundeilma. Meie peame kõigi raskuste kiuste puhtad hoidma ja rahvale kättesaadavaks ning armsaks tegema kunsti elustavad ja hinge ülendavad lätted. Sest ainult siis võime kindlad olla, et meie jõuame tõsisele vaimlisele iseseisvusele ja hingelisele suurusele.

Ei saa salata, et viimastel aastatel on selleks eriti just muusika alal õige palju ära tehtud. Kuid palju, väga palju on veel teha.

Meil on tegutsemas peale vähemate muusikakoolide kaks konservatooriumit — üks Tallinnas, teine Tartus, kus on tehtud mitme aasta kestel viljakat tööd haritud muusikajõudude kasvatamiseks, kuid see töö on pidanud sündima äärmiselt kitsastes ja rasketes oludes, mis on pidanud tegijate käed kammitsas ja kurnanud nende jõudu asjata. Sarnase seisukorra parandamiseks tuleb otsida ja leida radikaalseid abinõusid, mis aitaks seda hädatarvilikku kasvatustööd kergendada ja loomulikumatesse tingimustesse seada.

Veel raskemates oludes on seni olnud meie muusikaline loomistöö. Võib öelda, et see töö pole seni meie heliloojatele mitte midagi annud. Kui vähemate teoste — koori- ja soololaulude eest on ehk vahest naeruväärt väikest honorari saadud, siis on see ka kõik. Suuremad teosed, mis on nõudnud heliloojailt suurt ja rasket tööd, lebavad rahulikult kirjutuslaua laekas; — selle töö eest ei maksa heliloojale keegi ja neid töid ei kirjasta meie oludes ükski. Kui meie heliloojad selle peale vaatamata on üldse loonud, siis on nad seda teinud ainult oma sisemise tungi sunnil ja seda ainuüksi igapäevase leivateenistuse vahelt varastatud vabadel silmapilkudel. On selge, et sarnane olukord on uute muusikaliste väärtuste loomiseks äärmiselt ebasoodne. Samuti on selge, et loodud helitööd on seni meie muusikakultuurile surnud väärtus, kuni neil puudub võimalus pääseda rahva kätte. Kui meie tahame, et meie muusikaline looming rikastuks uute väärtustega, mis aitaks meid viia lähemale kõrge muusikakultuuriga kultuurrahvastele, siis tuleb püüda soodustada meie heliloojatele loomistöö tegemist ja hoolitseda selle eest, et nende looming pääseks rahva kätte. Suureks abiks võib siin olla kultuurkapital, mis tuleb tänavu esimest aastat täiel määral tarvitamisele. Kuid kultuurkapitali summade otstarbekohane tarvitamine nõuab täit kavakindlust ja õigeid sihtjooni, muidu võib see hädatarviline ja suuremõjuline allikas oma kõrge sihi kaotada ja loodetava kasu asemel ainult pettumusi tuua. Need sihtjooned tulevad alles leida ja seda õige pea. Siis on loota, et meie loov kunst hakkab soovitaval määral ja kujul edenema ja saab terve rahva üldiseks omanduseks.

Meie muusikakultuuri tõstmiseks on aga sellest üksinda vähe, kui meie seda edendame ja arendame ainult ülevalt. Kõik meie heliloojate ilusad tööd jäävad helilooja laualaeka asemel noodikaupluste riulitele tõlmuma, kui rahva laije

hulke pole õpetatud neid tarvitama, nende järele tarvidust tundma. Õied võivad olla ainult siis tüsedad ja elujõulised ning kanda head vilja, kui juured on sügavalt mullas. Sellepärast on meie tähtsaimaks ja suurimaks ülesandeks viia muusikat rahva laia desse massidesse, äratades kõigis rahvakihtides huvi ja armastust muusika vastu, õpetades neid õieti hindama muusika ilu ja arendades nende muusikalist maitset ning kriteeriumi võimet.

Täiesti muredaks peame tegema pinna, kui tahame, et seeme hästi idaneks ja tugevasti juurduks.

See peaks olema iseenesest selge igale muusikaliselt mõtlejale inimesele. Sest on ju loov kunstnik kui produtseerija ja rahvas kui selle loomingu tarvitaja üksteisega vahetumalt seotud, üksteisest olenevad: kõrgem kunst saab edeneda ainult siis, kui on olemas selleks tarviline aluspind, ja teisest küljest, rahva muusikaline tasapind saab tõusta ainult siis, kui on olemas tarviliste teadmistega ja oskustega varustatud muusikategelased, kes juhivad rahva muusikalist arenemist. Ilma tarviliselt ettevalmistatud kuulajaskonnata, ilma muusikaliselt arenenud massita on eliit kunsti arendamine rahvuskultuurilisest seisukohast kasutu töö. Sest olgu meie muusikaline looming kes teab kui hea ja suur, kui rahvas ei oska seda hinnata ja ei tunne selle järele tarvidust, siis jääb see meie kultuurile surnud väärtuseks. Ja kui meie orkestrid ja koorid koosnevad esimese järgu jõududest ning solistid on kõigiti täiuslikud, neil aga esineda tuleb tühjadele saalidele, — mis kasu on sellest siis meie muusikakultuurile?

Et meie sarnasest seisukorrast pole palju kaugemale jõudnud, kas ei ole selleks küllalt näitusi? Kas ei ole meie laulukoorid ja nende juhatajad nii mitugi korda pidanud kibedusega nägema, kuis nende mitmekuulise ennastsalgava töö ja vaeva peale neil on tulnud esineda koguni õreda kuulajaskonna ees? Kas ei ole meie suuremad sümfoonia orkestrid Tallinnas ja Tartus sageli just kunstiliselt paremaid eeskavasid pidanud mängima pooltühjadele saalidele? Ja meie parimate soolo-kunstnikkude kontserdid, millal on need suutnud laineid lüüa või suuri hulkasid kokku tõmmata? (Järgneb.)

Nõudke igast avalikust raamatukogust ja lugemisringist „Muusikalehte“ lugemiseks. Kui see sealt puudub, siis hoollitsege selle eest, et see viibimata tellitaks.

Neile kes korratult lauluharjutustel käivad.

K. Türrpu.

Kell on 7. Harjutus peab sel kella ajal algama. Juhataja on täpselt kohal. Ka lauljatest on 10 ilmunud. Umbes 40 puuduvad veel. Ühest häälest, kus muidu 14 lauljat, on 6 ilmunud. Kell on juba $\frac{1}{2}$ 8. Juhataja enam oodata ei taha. Ta algab nende kuue lauljaga kui kõige arvulisemalt esitatud häälega harjutust. Teised lauljad ajavad siin ja seal isekeskis juttu igasugustest tühistest asjadest. Juhataja praegune töö neid ei huvita, et ta töötab laulu kallal, mida ka nemad peavad õppima. Oma kuue lauljaga on juhataja juba suure osa uuest laulust läbi võtnud, kui ilmuvad mõned hiljaksjäänud selle hääle lauljad ja kõikide rõõmuks algab töö jälle uuesti. See asi kordub niikaua, kui on ilmunud selle hääle viimsed lauljad. Önn on, kui nad ülepea ilmuvad. On see hääle lõpmata vaeva järele nii kaugel, et ta oma osa pealiskaudselt tunneb, siis tuleb teise, kolmanda ja neljanda kallal seesama töö ära teha, enne kui võib laulu kokkulaulda. Mõned ehk rõõmustavad selle üle, et asi juba niikaugel. Aga ei, see rõõm on ekslik, sest järgmisel harjutusel algab töö ja vaev uuesti, nende lauljate pärast, kes eelmiselt harjutuselt puudusid.

See on enam-vähem harilik pilt, mida tunneb iga laulja. Väga vähe on meil distsiplineeritud koorisid, kes töötavad õnnelikumates oludes ja sellepärast võime öelda, et suurem osa meie kooridest ülalkirjeldatud olude all rängalt kannatades oma päevi mööda saavad.

Eesti laulja, kas tead sa ka, et sinu korratuses peitub eesti laulu kõige suurem vaenlane. Just sinu korratatus on see, mis luupainajana lasub meie kooride peal, neid maha muljub ja tihti surmab. Kui sind ei huvita üleüldine pahe, siis mõtle vähemalt oma kaasinimeste peale. Mõtle, missugune ingli kannatus peab olema juhatajal, kui ta sinu korratuse pärast peab asjata uuesti tegema rasket hingelist tööd, mis juba kord tehtud. See süü läheb mitmekordseks, kui sa ka oma lauluseltsiliste peale mõtled. Juhtuks sinuga eraelus nii, et tööd, mis teised juba peaaegu valmis teinud, tuleks sinu hilisel ilmumisel uuesti alustada, küll sa siis kuuleks, mis töötegijad sulle ütleks. Nad saadaks sind kus seda ja teist. Lauluharjutusel aga võetakse sind lahkesti vastu ja sinu pärast nähakse uuesti vaeva. Selles näed sa ehk koguni lugupidamist ja auavaldust. Nii paks on su südametunnistus!

Sa ehk ütled: „Kodused olud ei luba korralikult harjutustel käia.“ See on enamasti tühi jutt. Korralik inimene seab oma asjad nii sisse, et niisugusel puhul on tema puudumine juhatajale ja lauluseltsilistele juba ette teada ja püüab ikkagi teistega sammu pidada. Kaugelt suurem osa korratumatest lauljatest on aga niisugused, kelle seltskondlik autunne nii arenemata on, et ta sest isegi aru ei saa, kui vastikuks ta korratud võib saada korralikkudele inimestele.

Nende ridade kirjutajal, hoolimata sellest, et ta ise on võinud võrdlemisi õnnelikkudes oludes töötada, on olnud võimalus paljude aastate jooksul tähele panna paljuid lauljaid, kes korratumalt harjutustel käisid. Ta jagab need kahte liiki: Esimesed on niisugused, kes on üldse lohakad inimesed ja kes on läinud oma lohakuses juba nii tõntsiks, et nad sugugi ei häbene seda laulukooris avalikult näidata. Nendest peab katsuma lahti saada. Teine liik korratumaid lauljaid on palju kardetavamad. Need on niisugused, kelle kodused asjad on igatepidi korras ja kes selle tõttu seisavad, nagu „korralikud“ inimesed kunagi, teatavas lugupidamises. Need on enamasti inimesed, kes kunagi ei jää hiljaks sinna, kus saadaval raha ja vara, ehk kus on vähegi võimalust saada tähtsaks seltskonnategelaseks.

Need astuvad siis ka lauluseltsi, et seda kasutada seltskondlikuks hüppelauaks. Laulu enese vastu ei ole aga neil suuremat huvi ja sellepärast ongi nad lauljatena korratud. Kardetavad on nad sellepärast, et nad võivad teatava lugupidamise tõttu, mis olemas teistel lauljatel nende vastu, tõusta kooris tooniandjaks ja koguni sattuda seltsi juhatusse. See oleks muidugi koori õnnetus. Mõeldagu aga, et niisugune laulja ei arvesta elus vaimlise väärtusega, et ta seisab hingeliselt madalal astmel ja valmis on nagu igavene auahnuse ja „praktiliste“ huvide ori niikaua närima oma puise elu kallal, kui surm teda päästab. Kooris ei ole tema koht.

Õige laulja aga, kui vaimliselt kõrgemal astmel seisev seltskonnategelane, kes näeb ainelistes küsimustes ainult abinõu selleks, et rahuldada kõrgemaid hingelisi tarbeid, teab, et elu ilusamate silmapilkude hulka kuuluvad need, mis ta lauldes mööda saadab. Ja tõesti, ta tõuseb niisugustel silmapilkudel kõrgustele, millest ei ole aimu igapäevasel praktilisel inimesel, — ta tõuseb Vanemuise trooni ette ja näeb jumalat palest palesse. . .

*

*

*

Lõpuks paar märkust koorijuhile.

1) Pea meeles, et lauljate korratu harjutustel käimine on koorilaulu suurim vaenlane.

2) Võta laulja ainult siis koori vastu, kui ta kohustub käima korralikult harjutustel.

3) Sea kontrolliraamat sisse, kuhu tähendatakse ülesse kõik harjutustest osavõtmised, puudumised kui ka hiljaksjäämised.

4) Mõni aeg enne koori ülesastumist määra kontrollraamatu järele lauljad, kellel on luba kaasa laulda. Viimasest harjutusest ja kontserdist jäta kõik korratud lauljad eemale.

5) Lauljad, kes on korduvalt korratud, heida koorist välja. Ennem väike ja hea koor, kui suur ja vilets.

6) Alga lauluharjutust täpsel ajal, ka siis, kui paljud lauljad puuduvad. Ükski teine abinõu ei ole hiljaksjäämise vastu nii mõjuv kui see.

7) Hoia selle eest, et harjutused ei kujune tüütavaks tuupimiseks. Tuupimine on koori mürk ja korratute lauljate sigitaja.

Aino Tamm'e 35-aastase muusikalise tegevuse puhul.

Juhan Aabik

Aino Tamm — meie esimene ja vanem kunstlaulja. Tema kontsertidest õhutatud, hakkasid ka teised, kellel selleks muusikalised eeltingimised olid, kunstilaulu õppima ja panid niiviisi sellele alale Eestis põhja. Aino Tamm on esimesena Eesti rahvalaulu Euroopas tutvustanud. Tema õhutusel ja abil on mitmed eesti rahvaviisid — jällegi esimestena — nii meie oma, kui ka võõraste heliloojate poolt ümbertöötatud ning rietatud neisse muusikalistesse ehetesse, mis teeb sellest tooresmaterjalist väärtulise ja omapärase kunstitöö. Nii ulatavad Aino Tamm'e mitmesugused muusikalised teened kaugele tagasi neisse aegadesse, kus meie muusika oli veel koguni primitiivses seisukorras ja kus sugugi kerge polnud ei muusikalist haridust saada — veel vähem end muusikaliselt maksma panna. Ainult suur armastus asja vastu ja mingisugune alateadlik usk ning suur tahtejõud suutsid siin teadmatuse udust läbitungida ja tihnikusse rada raiuda.

Tänavu möödub 35 aastat sellest, kui Aino Tamm omad esimesed iseseisvad kontserdid andis Põltsamaal, Paides,

Paistus ja mujal, et edasiõppimiseks toetust saada. Ühtlasi on 25 aastat mööda sellest ajast, kui ta Pariisis Eesti lauljana iseseisva kontserdiga esines ja samal ajal seal rahvuslaulude õhtul eesti rahvariietes eesti rahvaviise ettekandis.

Olgu lubatud sel puhul tuua ülevaadet Aino Tamm'e eluloost ja tegevusest, valgustades eriti neid olusid, kust A. T. muusikaline lapsepõlv pärit. Need olud olid nii mõneski asjas hoopis teistsugused, kui praegu. Ei olnud meil Eestis siis ei konservatooriumi, ei kunstmuusika kontserte, ei kulturkapitali, ega midagi sarnast, mis oma lähedalolekuga oleks võinud kuidagi õhutada andelist noort inimest muusikat õppima minna ehk seda majandusliselt toetanud. Kui see käesoleval juhusel siiski on sündinud, siis ainult tänu suurele andumusele — suurele tahtmisele. Meie praegune noorsugu, kellel konservatooriumid ja kuulsate kunstnikkude kontserdid otse külje all on, võib siit küllalt õppida — võrreldes neid aegu praegustega, ohvrimeelsust, ideelikkust, püsivust ja kunstiarbastust.

Kahtlemata on siin suurt mõju — kui mitte domineerivat — oma tütre peale avaldanud A. T. isa Tarvastu-Kuresaare valla Kitsi talu peremees Tõnis Tamm ehk nagu rahvas teda kutsus — „Kitsi Tõnis“. See armas vanake on väärt, et eesti muusika ajalugu temale eri lehekülje pühendaks. Ja kui me tahaksime tüüpi leida, mis iseloomustaks eesti talutaadi ideelikkust, luulelist kunstniku hinge ning piirita sügavat armastust ilu vastu — täis pühalik-vaimustuslist ilutsemist —, siis võiks Tõnis Tamm siin olla otse selle ideaalseks kehastajaks. Nende, iseäranis kunstniku seisukohalt ilusate hingeliste omaduste tulemuseks oli see, et ta tütrest sai kunstlaulja, ta pojast Jaanist pärastine Peterburi konservatooriumi professor. Ka nende ridade kirjutaja võlgneb talle sügavat tänu nõu ja õhutuse ning abi eest, mida ta minu isale ja mulle Peterburi konservatooriumi astumisel andis.

Huvitava idüllilise pildi oma lapsepõlvest ja tõetruu illustratsiooni ta isa aatelikkusest annab A. T. enese jutustus nende kodusest elust.

Oma lapsepõlvest on talle ühte ja teist meele jäänud. „Isa poolt vanaisast olen kuulnud, et tal olnud pikad kollased lokid*) ja ta olla tõistre saunas külapoisse lugema õpetanud.“ Muusika ja lauluanne kui ka hääled on olnud kõigil perekonna liikmetel. Nii oli emal ilus mahe soprani hääl, kuna isal iseäralise ilusa, selge kõlaga tenor; veel kuni oma elu

*) Sama eestipärased olid ka ta isal T. Tammel.

lõpuni võis ta viiuli saatel kahehäälelisi laule laulda, s. t. ise laulis esimest häält ja mängis viiuliga teist häält kaasa. Ta äratas koduseid sagedasti sarnaselt koraalidega pühapäeva hommikutel ja see olla olnud ime armas ning liigutav. Kaua aega laulis ta Tarvastu meeskooris Vühnerite isa juhatusel esimest tenorit. Kuid laseme parem Aino Tamme ennast jutustada: „Peale 60. aastat vanaks saamist lõi ta üle saja lauluviisi eriti sügavtundelistele sõnadele, milledest mõnigi ta enda luuletatud. Neist olen mõnedki oma kontsertidel hea

Aino Tamme.

Ülesvõte 1895. a.

menuga ettekannud, nagu „Elavatele“ j. t. Rahvaviiside arendamisel on ta mulle oma peene maitsega mitmeti nõuks olnud. Isa ja ema on juba oma kooli ajal mõlemad esilauljad olnud ja vististi ei leidunud ei koraali ega muud laulu mida meil perekonnas ei tuntud. Hiljuti jutustas mulle keegi tuttav, et tema tädi, olles meil kuulnud minu „kontserti“, mis tema arvates minu esimene avalik esinemine võis olla. Olen olnud üsna väiksekene — umbes 2½ aastane, mind upitatud ahju otsa, kust ma siis laulnud „Ma tulen taevast ülevalt“. Mäletan ise, et laulsin vallavanemale ja peakohtumehel ja sain kuulajatelt selle eest läikiva hõbe 20-kopikalise, mis ka kindlasti esimene ja ootamata suur „kontserdi sissetulek“ oli. Iseäranis ilus oli kodus ennejõulune aeg. Juba lume tulekuga algas jõululaulude õppimine ja laulmine. Pimedatel talve hommikutel oli uni magus — ei suutnud kuidagi silmi lahti ajada, kui ema juba kella nelja-viie paiku meid üles äratas, et temale majapidamistöodes abiks olla. Jõululauludest kuuldes oli ülestõusmine siiski õige kerge. (Järgneb.)

Võru „Kandle“ Seltsi 25-a. juubel.

A. Kasemets.

Läinud aasta möödus meie suuremate ja vanemate lauluseltside — „Vanemuise“ ja „Estoonia“ juubeli tähe all. Sel puhul oli meil võimalus pikemalt kirjutada sellest suurest tähtsusest, mis oli nendel seltsidel meie laulukultuuri rajamisel ja arendamisel. „Vanemuise“ ja „Estoonia“ eeskujul hakkasid varsti ka teised koorid ametlikkudeks lauluseltsideks ümbermoodustuma, et saada sel teel oma tegevusele kindlamat alust ja laiemat tegevusvälja.

Üks sarnastest laulukooridest, kes nimetatud seltside eeskujul end lauluseltsiks ümbermoodustas, oli lauluisa Kreutzvaldi kodulinna — Võru. Siin ühinesid lihtsad käsitöölised ja poesellid 1881. a. ja asutasid Võru laulu ja mängu seltsi nimega „Kannel“, et sel teel paremini laulu harrastada ja domineerivale sakslusele vastasrinda moodustada. Kuid nii kui „Estoonial“ Tallinnas, nii tuli ka „Kandlel“ Võrus alguses õige viletsates oludes tegutseda: korterist korterisse kolida ja vahel isegi lageda taeva all olla. See kui ka seltsi liikmete vähesus ning vilumatus ei lasknud seltsil kuidagi edeneda. Tuntav muudatus paremuse poole sai sündida alles siis, kui Võru eesti seltskond sai endale värsket verd juurde esimeste Võrru asunud noorte haritlaste K. P a r t s i (praegu riigikohtu esimees) ja J. L õ o näol, kes Tartust kaasa toodud rahvuslise vaimustusega ja nooruse südidusega asusid sealse seltskonnategevuse etteotsa. See oli 1899. a. Siit peale asus „Kandle“ tegevusse uus vaim ja hoog, mis tõmbas enda juure pea terve tolleaegse eesti seltskonna. Seltsi tegevus läks lühikese ajaga nii suureks ja mitmekülgseks, et tahtmatult kerkis esile vajadus soetada omale alalist kodu korralikkude ruumidega. Mõttest mindi kohe teoni — ja 8. jaanuaril 1901. aastal võis selts oma uue kodu avamist pühitseda. See oli suureks ja tähtsaks sündmuseks mitte üksi väiksele Võrule, vaid ka tervele maale, sest tol ajal polnud ei „Vanemuisel“, ei ka „Estoonial“ veel omi ruume. Oma kodu loomine tõstis kohaliku eesti seltskonna iseteadvust tuntavalt ja ergutas teda veel hoogsamale tegevusele, mille mõju ulatas üle terve maakonna. Selle otsekoheks tulemuseks oli, et ka maa seltskonnategelased said hoogu ja julgust oma tegevuseks, sest pea kerkisid Võru eeskujul ka mitmel pool maal, nagu Põlvas, Kanapääl, Rāpinas ja mujal, uued seltsimajad ülesse.

25 aastat on nüüd „Kannel“ omas kodus asunud ja selle aja jooksul Võru linna kui ka terve maakonna muusikaelu

juhtinud. Peale lugemata hulga ühiskontsertide on ta selle aja jooksul korraldanud terve rea maakonna laulupidusid ja muusikapäivi, millest viimane oli alles möödunud aasta suvel.

Praedu tegutseb „Kandle“ seltsi juures õige tubli sega- ja meeskoor, väike sümfoonia orkester ja asjaarmastajatest koosnev näiteseltskond, kes peale sõnalavastuste korraldanud ka rohkesti muusikalisi lavastusi. Seltsi laulukooride arendamisel on viimaste aastate jooksul suurt tööd teinud kohalik muusikaõpetaja hra P ü t s e p p. Peale á capella koorilaulude on koor tema juhatusel õppinud ja ette kannud ka oratooriumit.

Juubelpäeval korraldati seltsi liigtele ja kutsutud võõras-tele seltsi ruumides pidulik aktus, millest võeti elavalt osa. Peale suusõnal edasiantud tervituste oli juubilarile tulnud rohkesti terwitusi traaditeel. Tervitame ka omalt poolt juubilarit ja soovime, et Võru „Kannel“ heliseks veel kaua, kaua meie muusikakultuuri edendamiseks ja tõstmiseks.

Kroonika.

Kodumaa.

Aug. Topman Jaani kiriku organisti kohalt lahkunud.

Aasta vahetusega lahkus Tallinna Jaani kiriku kauaaegne organist prof. August Topman nimetatud kohalt. Hra Topman oli Jaani kiriku organistiks 1904. a. peale ja on sele aja jooksul Jaani koguduse laulu tõstmiseks ja muusikalise maitse arendamiseks väga palju korda saatnud. Kirikuorganisti otsekooste kohuste kõrval on ta ka korraldanud lugemata hulga kirikukontserte ja oreliõhtuid, mis oma valitud eeskavadega ja heade tege- lastega püsisid alati kõrgel kunstilisel tasapinnal ja aitasid koguduse muusi- kalist maitset arendada. Viimasel ajal korraldas ta koguduse lauluõhtuid, millel õpetas kogudust koraalisid neljahäälselt laulma. Jaani kiriku orga- nistina oli ta ka köstrite ja organistide ühingu juures tegutseva kirikulaulu komisjoni liikmeks, kellena võttis osa vaimulikkude koorilaulude noodikogu „Kiriku koori“ kokkuseadmises ja väljaandmisest.

Jaani kiriku organisti kohustetäitjaks jääb senine teine organist P e e - t e r L a j a, kes möödunud kevadel lõpetas Tallinna konservatooriumi oreli- klassi.

Soome meestelaulu seltsi „Laulu mehed“ auliikmeks valitud.

Tallinnas hästi tuntud Helsingi meeskoor „Laulu mehed“ valis Tallinna saksa meestelauluseltsi „Liedertafeli“ esimehe L. Jakobsoni meeste- laulu edendamiseks ülesnäidatud suurte teenete eest oma auliikmeks. Hra Jakobson on juba kauemat aega „Liedertafeli“ esimeheks ja on oma väsi- mata energiaga nimetatud seltsi heaks tõesti väga palju korda saatnud. Elukutselt on hra Jakobson tuntud kaubamaja V. Schneider ja Co. direktor.

Muusikaõpetaja enese maha lasknud.

5. jaanuaril lasi endale kuuli pähe Tapa gümnaasiumi muusikaõpetaja R. Tafeldt. T. oli alles noor mees — 22 a. vana.

Keila koorijuhhi 20-a. tegevuse juubel.

Keila Laulu- ja Muusikaseltsi laulukoori juhataja G. Kulp pühitses 1. skp. oma 20-a. koorijuhhi juubelit. Hra Kulp oli omal ajal Tallinnas m. s. „Pandoriini“ laulukooris üheks agaramaks lauljaks. Selle kõrval kutsus ta 1905. a. talvel 8-liikmelise laulukoori ellu, millega esines mitmesugustel vähematel pidustustel. 1908. a. lahkus ta Tallinnast ja asus Keilasse elama, kus on väsimata seltskonnategelasena, eriti koorilaulu organiseerijana ja juhina seni ajani heade tagajärgedega tegutsenud. Nii juhatas ta esiti haridusseltsi laulukoori, siis organiseeris ja juhatas tuletõrje seltsis laulukoori.

*Keila Laulu- ja Muusikaseltsi laulukoori juhataja
G. Kulp.*

Pühitses 1. skp. oma koorijuhataja tegevuse 20-a. juubelit.

Hiljem oli tema juhatada seltsidevahelise liidu ühine laulukoor ja praegu juhatab ta Laulu- ja Muusikaseltsi koori mille 1923. a. sõjaaegsest hingusest ülesse äratas. Oma kooridega on ta ka osa võtnud VII. ja VIII. ülemaailisest laulupeost Tallinnas.

Juubilar sai oma aupäeval kohaliku seltskonna elava austuse ja rohkete annetuste osaliseks.

—n.

Kultuurkapitalist muusikale 8.650.000 marka.

Esmaspäeval, 11. skp. oli Haridusministeeriumis kultuurkapitali nõukogu järjekorraline koosolek, mille päevakorras oli 1926. aastaks jaotusele määratud 40 miljoni ärajagamise üksikute sihtkapitalide vahel. Kuna viimaste poolt sisseantud eelarvete kogusumma ulatas 50 miljoni ligi, siis tuli kõikidel sihtkapitalidel oma esialgset summat vähendada. See aga sünnitas pikki vaieldusi, sest ükski sihtkapital ei tahtnud siin olulist vasutulekut näidata. Lõpuks lepiti siiski nii kokku, et üldine summa jagatakse 16

osaks ja sellest saab ajakirjandus 1 osa, sport 1½ osa, teater 3 osa, muusika, kirjandus ja kujutav kunst igauks 3½ osa. Sellele jaotusele vastavalt koondati ja vähendati siis üksikute sihtkapitalide eelarveid, mille järele lõpulikule jaotusele saadi asuda.

Selle lõpuliku jaotuse järele langes helikunsti sihtkapitalile 8.650.000 marka, mis eelarvele vastavalt järgmiselt kasutamisele tuleb:

1. Tallinna konservatooriumile majahitamise fondiks . . .	2.500.000.—
2. Tallinna konservatooriumile muudeks otstarbeteks . . .	900.000.—
3. Tartu konservatooriumile . . .	1.200.000.—
4. Narva muusikakoolile . . .	100.000.—
5. Valga muusikakoolile . . .	50.000.—
6. Lauljate Liidule . . .	1.100.000.—
7. Toetust seltsidele laenu näol . . .	168.000.—
8. Helitööde ostmiseks . . .	750.000.—
9. Helitööde kirjastamiseks . . .	300.000.—
10. Stipendiume väljamaale söitmiseks . . .	400.000.—
11. Pajukid vanadele helikunstnikkudele . . .	612.000.—
12. Haigete helikunstnikkude ravitsemiseks . . .	100.000.—
13. Stipendiumid surnud helikunstnikkude mälestuste jäädvustamiseks ja nende haudade korrashoidmiseks . . .	100.000.—
14. Kammermuusika kontsertide korraldamiseks . . .	100.000.—
15. „Estooniale“ sümfoonia noodikogu täiendamiseks . . .	100.000.—
16. Muusikaõpilastele toetuseandmiseks . . .	120.000.—
17. Asjaajamiskuludeks . . .	50.000.—

Kokku 8.650.000.—

Lauljate Liidu kasutusse langev summa läheb peaaesjalikult 1928. a. korraldamisele tuleva IX. ülemaalse laulupeo eeltoodeks: uute laulude muretsemiseks, laulupeo nootide valmistamiseks, kooride instrueerimiseks, koorijuhatamise kursuste korraldamiseks jne. Teateid nende kui ka teiste helikunsti sihtkapitalile määratud summade lähema jaotuse ja tarvitamise kohta toome edaspidi.

Tallinna saksa laulukooridel uus juhataja.

Tallinna paremad ja suuremad saksa laulukoorid — Niguliste lauluseltsi segakoor ja Liedertafeli meeskoor — ei saanud juba kauemat aega kuigi suurt tegevust avaldada, sest et nimetatud kooride kauaaegne juhataja K. T ü r n p u oli sunnitud tervislistel põhjustel nende juhatamisest loobuma ja uut juhatajat tema asemele polnud kohapeal leida. Nüüd on nimetatud kooridel ühiselt korda läinud uueks juhatajaks angasheerida Saksamaalt hra O. H ö r s c h e l m a n n i, kes jõulupühade eel Tallinna jõudis ja uude ametisse astus.

Hra H ö r s c h e l m a n n on Eestimaal laialt tuntud pastorite H ö r s c h e l m a n n i d e sugukonnast pärit ja oma muusikalise hariduse omandanud Saksamaal professorite Heinrich Barti, Karl Thiele, Feliks Schmidt ja Fritz Jöde juhatusel. Hra H ö r s c h e l m a n n jääb Niguliste lauluseltsi segakoori esimeseks ja Liedertafeli meeskoori teiseks juhatajaks, kuna nimetatud meeskoori esimeseks juhatajaks jääb endiselt hra T ü r n p u.

Ühegi muusikasõbra lugemislaualt ei tohi puududa
„MUUSIKALEHT“.

Väljamaa.

Kuulus lauluõpetaja Alma Fohström 70-aastane.

2. jaanuaril pühitses kuulus lauluõpetaja Alma Fohström oma 70-aastast sünnipäeva ja selle kõrval ka oma 50-aastast pedagoogilise tegevuse juubelit.

A. Fohström sündis Helsingis ja sai oma muusikalise hariduse kuulsalt Peterburi ja Milano laulmise professoritelt. Oma esimesed kontserdid andis ta 1878. aastal Peterburis, Helsingis, Tallinnas ja Riias, kuna ta esimene esinemine operis sündis 1878. aastal Helsingis.

Alma Fohström

1890 aastal.

Hiljem, pärast mõneaastast esinemist Berliinis tegutsevas Itaalia ooperis, tegi ta ringreisusid mööda Euroopa pealinnasid, Põhja- ja Lõuna-Ameerikat ning Aasiat. Ringreisud jätkusid 1906. aastani, kus Glasunov Alma Fohströmi kutsus Peterburi konservatooriumi lauluproffessoriks.

Eriliselt tähelepanu oli Alma Fohströmi vastu ta juubeli puhul üles näidanud tema kodumaa. Nii esines 2. jaanuaril temale õnnesoovidega ta kaasmaalaste nimel Soome saadik Berliinis Dr. Holma (A. Fohström asub praegu Berliinis) ja 3. jaanuaril oli Berliini Soome saatkonna ruumes ta auks korraldatud raut-kontsert, kus Alma Fohströmile edasi anti Soome „Valge roosi“ aumärk ja üks eksemplaar Pariisis valmistatud erilisest aumärgist suure kunstniku ja pedagoogi näopiltidega.

Samuti teatati juubilarile, et Soomes praegu on käimas korjandus „Alma Fohströmi nimelise fondi“ loomiseks, millest abi hakatakse andma puudust kannatavale kunstnikkudele.

„V. M.“

Laulupeod ja laulupäevad eeloleval suvel.

Hageri kihelkonna laulupäev.

Koorilaul on viimastel aastatel Hageri kihelkonnas Harjumaal õige jõud-
sasti edenenud. Üle kihelkonna tegutseb praegu mitu laulukoori ja mõni
neist on noorte ja energiliste juhatajate asjatundliku töö tagajärjel õige
heade võimisteni jõudnud. Seni on koorid esinenud üksikult, igaüks oma
seltside pidudel, kuid ühiselt pole veel midagi tehtud. Nüüd aga otsustasid
ärksamad seltside tegelased eeltuleval suvel ühiselt esimest Hageri
kihelkonna laulupäeva korraldada, milleks juba noodid valmis ja
eeltööd alganud. Laulupäeva kohaks valiti jaama lähedal asuva end. Tohi-
soo mõisa ilus park, mis praegu mõisas asuva Kohila algkooli tarvitada.
Laulupäeva aeg on alles lahtine. Asja korraldajad loodavad esimesele lau-
lupäevale kõige paremat kordaminekut, mis tooks kihelkonna lauluellu uut
värskust ja vaimustust.

A. P.

Laulupäev Toris.

Tori seltside tegelased kavatsevad eeltuleval suvel Toris laulu-
päeva korraldada. Laulud laulupäeva eeskavasse on juba ära märgitud.
Asja algatajad loodavad laulupäevale head kordaminekut, sest Toris ja ümb-
ruses on rohkesti laulukoore, kes huviga kaasa tulevad. Pealegi pole tä-
navu Pärnus maakonna laulupidu tulemas, mis muidu kooride tähelepanu
enda peale tõmbaks.

A. R.

Teateid laulukooride tegevusest.

Lauluvennalikud uueaasta tervitused.

Meie lauluseltsid on suures enamuses alles kaunis noored ja neil puu-
duvad väljakujunenud traditsioonid nii hästi sisemises elus kui ka teiste
lauluseltsidega läbikäimises. Vana laulukultuuriga välismaades on aga asi
sellest küljest hoopis teine: seal on kooridel olemas igasuguste juhtumuste
ja sündmuste puhuks kindlad traditsioonid, millest hoolega kinni peetakse.
Üheks meeldivaks kombeks sarnaste laulukooride juures on lauluvennalik-
kude uueaasta tervituste vahetamine nende laulukooridega, kellega on kas
koos tegutsetud või teisiti sõprussidemeid sõlmitud ja läbikäimises oldud.

Meie lauluseltsidest on Estoonia muusikaosakonna segakooril ja Tallinna
Meestelaulu Seltsi meeskooril tekkinud lähemad sidemed väliskooridega,
esimesel Soomes ja teisel Soomes ning Rootsis, peale selle, muidugi, mitme
kodumaa kooriga. Nende sidemete tõttu hakkavad nimetatud kooride juu-
res omaks saama ka need traditsioonid, mis välisriikidel üksteisega läbi-
käimises tarvitusel. Nii vahetas Tallinna Meestelaulu Selts lauluvenn-
nalikke uueaasta tervitusi soome meestekooriga „Laulumiehet“
Helsingis ning rootsi kooridega „De Svenska“ ja „Üldine lauluselts“ Stok-
holmis, kellega tal Helsingi ja Stokholmi kontsertide kaudu lähemad sõp-
russuhted, peale selle kodumaa kooridest Tartu Meestelaulu Seltsiga, Tali-
liina „Liedertafeliga“ ja Tallinna ning Pärnu Saksa Meestelaulu Seltsidega.

Saagu see ilus komme meie laulukooride juures üldiseks, — see lähen-
dab koorisid üksteisele ja aitab ühendada meie lauljaskonda ühiseks pereks.

—k.

**Koorijuhid, õhutage oma lauljaid „Muusikalehte“ tellima,
see aitab tõsta nende muusikalist tasapinda.**

Lauljate Liidu teateid.

Laulude võistlusele 117 uut laulu saadetud.

Teatavasti kuulutas Lauljate Liidu juhatus IX. ülemaalse laulupeo eeskavasse uute laulude saamiseks laulude võistluse välja, mille tähtpäevaks oli määratud 15. jaanuar. Nagu tähtpäeva möödumisel selgus, on see võistlus leidnud meie helliloojate poolt haruldaselt elavat vastukõla: tervelt 117 laulu on „võistleva“ saadetud. Lauljate Liidu juhatuse poolt moodustati seitsmeliikmeline eriteadlastest koosnev jury laulude läbivaatamiseks ja hindamiseks. Jury liikmetest asuvad neli meest Tallinnas, üks Tartus, üks Narvas ja üks Pärnus. Kuna sissesaadetud laulude hulka juryl võimata korraga läbi vaadata, pikemaks ajaks ühte kohta kokku sõitmine neil aga raskendatud, siis toimetavad jury liikmed laulude hindamist lahus, igäüks oma kodus. Selleks saadetakse igale jury liikmele 17 laulu korraga kätte, mille nad nädali jooksul läbi vaatavad ja ärahindavad, protokoleerides iga laulu kohta hindamise tulemused, kuid jättes need kuni üldkoosolekuni enda teada. Järgmise nädali jooksul sünnib järgmiste 17-nega seesama, jne., kuni kõik laulud iga jury liikme käe läbi käinud. Siis alles tulevad nad esmakordselt ühiseks koosolekuks kokku, kus lõpuotsused teevad. Lõpuotsused kinnitab L. L. juhatus ja avab selle järele auhinnastatud helitööde autorite nimesid sisaldavad ümbrikud. Teised ümbrikud jäävad, loomulikult avamata.

Võistluse tulemused võivad teatavaks saada alles veebruarikuu lõpu-
poole.

Endiseid „Muusikalehe“ tellijaid palume tellimise uuendusega rutata, et lehe saatmises ei tuleks vahet.

Uued Lauljate Liidu liikmed.

Lauljate Liidu liigeteks on vastu võetud: 1. Tallinna Trükitööliste Ühise Muusikaring. 2. Laiusa mõisa lauluselts „Edu“.

Lauljate Liidu rinnamärgid

on saadaval Liidu büroos, Tallinnas, Müürivahe tän. 16. Hinnaks hõbenärkidele kullatud „Vanemuise“ kujuga 125 mk. ja pronksmärkidele hõbe „Vanemuise“ kujuga 75 marka.

Rinnamärgi kandmise õigus kõigil Lauljate Liitu kuuluvate seltside liigetel.

Lugejatele.

Järgmises numbris hakkab ilmuma pikem ülevaade eesti muusika arenemisloost, alates J. Kappelist kuni praeguse ajani.

Lehe kausta ja kuju muutmisest tingitud tehnilistel põhjustel viibis käesoleva numbril ilmumine mõne päeva võrra. Nende kõrvandamisega hakkab nüüdsest peale leht ilmuma korralikult iga kuu 15. ja 30. päeval. Järgmine number ilmub 30. jaanuaril.

Ühegi seltsi raamatukogust ei tohi puududa „Muusikaleht“.

Eesti Lauljate Liidu „Muusikaleht“ ilmub kaks korda kuus. Toimetuse ja tallituse aadress. Tallinn, Müürivahe tän. 16. telef. 5-63. Tellimishind aastas 300 mk., Lauljate Liidu liigetele 250 mk., poolaastas 150 mk., Lauljate Liidu liigetele 125 mk. Üksiknumbri hind 15 mk.

Väljaandja: Eesti Lauljate Liit. — Vastutav toimetaja: Anton Kõsemets.
A/S „Ühiselu“ trükk, Tallinn, Pikk uul. 42.